

Κριτική Θεάτρων

Δύο τραγικές κωμωδίες

«Ο Κ. ΜΠΙΝΤΕΡΜΑΝ ΚΑΙ ΟΙ ΕΜΠΡΗΣΤΕΣ». — «ΙΑΚΩ-
ΒΟΣ "Η Η ΥΠΟΤΑΓΗ»

ΣΤΟ ΘΕΑΤΡΟ ΤΕΧΝΗΣ ΤΟΥ ΚΟΥΝ

Δυο ενδιαφέροντα έργα παρουσιάζει το Θέατρο Τέχνης του Καρόλου Κούν στο «πρόγραμμα πρωτοποριακής κωμωδίας», που έγκαινιάζει. Κύριο χαρακτηριστικό και των δυο είναι η κοινωνική σάτιρα. Άμεση και κοφτερή για θέματα σύγχρονα και ζέοντα.

Το ένα είναι «Ο Μπίντερμαν και οι έμπρηστές» του Μάξ Φρίς. Έχει μια υπόθεσι παράξενη με έμφανη την αλληγορία: Πλήθυναν στη χώρα οι έμπρηστοι και μάταια οι πυροσβέστες φρουρούν νύχτα μέρα με τις μάνικες στα χέρια να προλάβουν τις πυρκαϊές. Να κρεμάσουν, λέει ο κύριος Μπίντερμαν, τους έμπρηστές, όσο οι φωτιές κι' οι άνθρωποι τους βρίσκονται μακριά του. Ούτε καν υποπτεύεται ο άγαθος άστος ότι σε λίγο θ' αναγκασθί να φιλοξενήση μέσα στο ίδιο το σπιτικό του τους έμπρηστές: Τον Ζέφ έναν πρώην παλαιστή. Τον Βίλλυ, τον φίλο του γκαρσόνι, άπόφοιτο των φυλακών. Τον άνθρωπό τους τον φιλόλογο άπόκοντα. Ακόμη και τα μπιτόνια με τη βενζίνη για τον έμπρησμό θα κρύψη. Δεν θα του κρύψουν την αλήθεια οι έμπρηστές, αλλά δεν θα κάνη τίποτα για να γλυτώση το σπιτικό του άπό τις φλόγες...

Είπαν ότι υπάρχει εδώ υπαινιγμός για την πυρηνική άπειλή και την φωτιά του πολέμου. Δεν φαίνεται να δγαίνη αυτό άπό το έργο. Θα μπορούσε επίσης να δημιουργηθί ή έντύπωσις ότι σαρκάζει με την άφέλεια και την εύπιστία των άστών, που δεν θέλουν να πιστέψουν ότι γέμισεν ο κόσμος έμπρηστές και δεν δυσκολεύονται καμαρώνοντας για μια ψευτοανθρωπιά ν' αφήνουν να καή το ίδιο τους το σπίτι. Άπό μια άποψη δεν άστοχεί ή παρατήρησι. Αλλά, δεν είναι αυτό το σημείο, όπου θέλει ν' ανοίξουν τα μάτια τους. Δεν τους καλεί να παραμερίσουν τα ανθρώπινα αίσθήματα. Αντίθετα, τους ζητεί μάλλον να δούν την ουσία της πραγματικότητας: "Οτι έμπρηστές της χώρας και του σπιτιού τους, είναι ή φτώχεια, ή άνεργία, ή κακομοιριά, ή πείνα. Λιμασμένος άνθρωπος είναι αυτός ο πρώην παλαιστής Ζέφ. Και το πνεύμα του άπολυμένου με σκλη-

ρότητα άπό τον Μπίντερμαν υπαλήλου, εκφράζει με το φάντασμά του. Αυτοί είναι οι έμπρηστές που κρύβει και τρέφει ο Κ. Μπίντερμαν. Είναι υποχρεωμένος να το παραδεχθί κι' ο ίδιος. Και καθώς δεν μπορεί να τους «διώξη» άδυνατεί και να προλάβη την πυρκαϊά.

Αυτό νομίζουμε είναι το νόημα του έργου. Και ο Φρίς φροντίζει να το σαρκώνει σε πρόσωπα, που στήνει αντίκρυ μας με σκληρό σαρκασμό. Οι παλλιλλογίες δεν λείπουν και στο μέσο το έργο κάνει «κοιλιά» που κουράζει. Αλλά τελικά κατακτά τον θεατή με την έντονη ενάργεια. Πρωτοποριακή στο περιεχόμενο ή τραγική αυτή κωμωδία, παρουσιάζεται και τεχνικά άνανεωτική, με την παρωδία του χορού της «Αντιγόνης» άπό τους πυροσβέστες, με την σάρκωσι των ιδεών στα πρόσωπα και στις πράξεις τους. Και το δίδαγμά τους, όσο κι' αν αυτοδιακηρύσσονται ως «διδασκτικό έργο χωρίς δίδαγμα», είναι σαφές.

Οι έρμηνευτές κατάφεραν να περιβληθούν τους έαυτούς των με τους ήρωες. Δίπλα στους παληούς πρωταγωνιστές του Θεάτρου Τέχνης, τον Δημ. Χατζημάρκο και τον Γ. Λαζάνη, στέκει ισάξια αυτή τη φορά ο Σπύρος Καλογήρου, με τον τύπο του μισοκαμπούρη και μισότυφλου λιμασμένου παλαιστή Ζέφ που πλάθει γραφικά και εκφραστικά. Πολύ καλές είναι ή Εύαγγελία Κοταμανίδου ως Μπάμπιτ και ή Κατερίνα Καραγιάννη ως Άννα. Έπιτυχημένος στη «μούττα» ο Ν. Χαραλάμπους. Έξοχοι στο χορό τους και στην όμαδική άπαγγελία οι ήθοποιοί που έπαιξαν τους πυροσβέστες.

•••

Δεύτερο ήρθε το μονόπρακτο του Εύγενίου Ιονέσκο, «Ίάκωβος ή ή Ύποταγή». Έδώ δεν έχουμε να κάνουμε με κανένα καυτό κοινωνικό ζήτημα. Αντικρύζουμε όμως ένα άπό τα πρώτα έργα του Γαλλο-ρουμάνου συγγραφέα, όπου δεν κυριαρχεί τόσο όσο σατιρίζεται — λογικώτατα — το παράλογο. Μια οίκογενειακή σκηνή είναι για ένα γαμήλιο προξενιό. Παρόντα όλα τα μέλη της οίκογενείας. Άπό τον παππού που έρωτοτραγουδεί ξεμωραμένα και την τσεβδίη πιά γιαγιά που έννοει να δίνη συμβουλές — τύποι θαυμάσια ζωγραφισμένοι άπό τον Κώστα Στυλιάρη και την Σοφία Μιχοπούλου — ως τον πατέρα Ίάκωβο και την μητέρα Ίάκωβο — Νίκος Κούρος, Γιώτα Σοίμιρι — και τον υποψήφιο γαμπρό Ίάκωβο με την άδερφή του Ίακωβίνα — έξοχα δοσμένους άπό τον Μίμη Κουγιουμτζή και την Μάγια Λυμπεροπούλου. Όλοι μιλούν, καθένας λέει το δικό του, μόνο ο μορφοηός δεν βγάζει άχνα κι' όταν στο τέλος άποφασίζει να πη κάτι, ξεστομίζει τον μεγάλο λόγο: Άγαπά τις πατάτες με το λαρδί! Ός που έρχεται κάποτε ή υποψήφια νύφη με τους γονείς της — Έκάλη Σώκου, Άθηνόδωρος Προύσαλης, Εύαγγελία Κοταμανίδου — για να κορυφωθί ή είρωνεία: Θέλει άσχημη κι' όχι όμορφη τη νύφη ο γαμπρός. Δεν του άρκει δι-πρόσωπη, όπως μπορεί να συμβαί-νη με μια γυναίκα, αλλά τρίμυτη! Κι' όταν θα γίνη κι' αυτό και θα του παρουσιασθί με τρία πρόσωπα, δεν θα του μένη άλλο παρά ή ύποταγή: Θα βρουν τρόπο να συνεννοηθούν οι δυο τους, προς άγαλλίισι και γελοιοποίησι των παρισταμένων. Πνευματώδης ή είρωνεία γεννά άφθονο το γέλιο του θεατή.

Χαρήκαμε ιδιαίτερα και στα δυο έργα τη μετάφρασι του Κώστα Σταματίου, τις σκηνογραφίες του Γιώργου Βακαλό, τη μουσική του Δημ. Τεοζάκη, τη σπασταριστή σκηνοθεσία του Καρόλου Κούν.

ΜΠΑΜΠΗΣ Δ. ΚΛΑΡΑΣ